

המתנה

מבצע אדיר!
תפילין מהודרות
 מעור בהמה גסה
 במחיר של פעם בחיים!
 ראה עמוד
 16

גיליון מס' 10 | אדר תשע"ד מרץ 2014 | מען למכתבים: ת.ד. 7766 רמת גן 52177 | טלפון: 03/6783837 | פקס: 03/6741297 | מייל: L.H.8800080@gmail.com

"סוכריות"

בדרך להסכם מסגרת ביוזמת סגן שר החוץ ג'ון קרי

משנת 1948 ועד שלהי שנת 1950 עלו מארץ תימן, דרך עיר הנמל התימנית עדן כ-50,000 יהודים. רובם המוחלט אולץ לוותר על רכוש רב ובמיוחד נדל"ן בהיקפים עצומים בכל מרכזי הערים והמחוזות הגדולים בתימן, כתנאי לקבלת אישור הגירה מתימן:

מרן הגאון ר' שלמה קורח שעלה בבחרותו מצנעא בירת תימן, נזכר, כי משפחתו אולצה בתמורה לאישור עליה מהאימאם, למכור בפרוטות רכוש ונדלן בהיקף אגדי.

שר החוץ האמריקאי ג'ון קרי פועל שהסכם השלום במזרח התיכון, יכלול הכרה ואחריות בינלאומית על תביעות צאצאי היהודים שעלו מארצות ערב ומתימן.

קרי, רגע לפני שאתה 'עושה שלום' במזרח התיכון ופותר את סוגיית הרכוש מארצות ערב ומתימן, במטותא ממך, סייע בהסדרת פיצויים ממדינת ישראל על שוד הזהב, הכסף והתכשיטים בחאשד, וכן גם על גזל אוצרות כתבי היד העתיקים של יהדות תימן, השוכנים במרתפי מוזיאונים בישראל ובעולם.

(המשך בעמ' 6-7)

כתבה מרכזית
סוכריות סוכריות... אך מה עם שוד "אוסף אילת" - אוצרות של כתבי יד עתיקים שלא יסולאו בכז ואשר כביכול נשרפו.

6-7

קוראים כתובים

2

מאמרים וטורים:

טור דעה
יהדות את מול כל העולם

4

/ נריה עוזרי

קיצור מגילת אסתר תשע"ד

/ אביגד בעדני

8-9

אל תגידו ב"קאת"

/ איתמר פינחס

10

חנה הלנה טאן ויהודי תימן

/ ד"ר אפרים יעקב

11

ישראל ערבים זה לזה

/ הרב יחיעם עוזרי

12

ייחודה של יהדות תימן

תפלת ערבית של מוצאי שבת

/ ר' משה עמרני

13

לוח עיתון "לפני המחנה"

14

הוצאה לאור: תפארת תימא

עורך ראשי: אור בן משה

עיצוב גרפי: מ. אטיאס

צילום: יוסף צדוק

הפצה: יוסף שי

מערכת ומחלקת מודעות

טלפון: 03-6783837

נייד: 052 3 464727

פקס: 03-6741297

כתובת למשלוח דואר:

ת.ד. 7766 רמת גן מיקוד: 52177

מייל: L.H.8800080@gmail.com

המערכת אינה אחראית לתוכן המודעות

יום הולדת 10 להוצאת העיתון "לפני המחנה"

גיליון ה-10 יוצא לאור!

למרות הקשיים במיוחד בהפצה העיתון

"לפני המחנה" ימשיך ובע"ה גם יצבור תאוצה.

היעדים הבאים:

- א. שדרוג מערך ההפצה הארצי.
- ב. הפצת 2 עיתונים בחודש.

ג. להגדיל את מספר העמודים באופן משמעותי.

הנושא העיקרי אשר מטופל כבר עתה הוא קביעת מרכזי ההפצה בכל רחבי הארץ, בהם יוצבו מתקנים עם שילוט בולט של עיתון "לפני המחנה"

ייחודו של עיתון "לפני המחנה" מעצם היותו עוסק בנושאים העומדים על הפרק, לרבות נושאים חדשניים. מסיבה זו מסרבים גבאי בתי כנסת לאפשר את הפצת העיתון בתחום בית הכנסת.

עובדה זו מחייבת איתור מוקדי הפצה אלטרנטיביים קבועים ונגישים בנוסף למערך ההפצה הקיים היום, המסתמך עד היום כאמור, ברובו על הפצה באמצעות בתי כנסת.

החל מהגיליונות הקרובים יוצבו את מתקני עיתונים במרכזי קניית בעשרות ערים ובצרכניות במושבים מדין ועד אילת.

כמו כן אפשר כבר מעתה להירשם למנוי של העיתון, אשר יבטיח הגעה

מסודרת של העיתון. הרישום מתחיל כבר עתה, ההפצה תהיה לעת שנשלמים את ההתארגנות למשלוח העיתונים.

כתובות של מוקדי ההפצה בישובים יפורסמו בעיתון. הכתובות אף יופצו בדיוור ישיר מבית לבית מעת לעת בישובים אשר בתחומם מתגוררים מבני העדה.

העיתון "לפני המחנה" זוכה לתהודה גדולה בארץ, תקוותי שההדר החיובי לו זוכה העיתון יתבטא גם בפרסום מאסיבי של עסקים ופרסומים אחרים, אשר ישמש מנוף לפיתוח והרחבת העיתון.

אין ספק שהעיתון מהווה כבר עתה כלי התקשורת נגיש ביותר ומכובד לרוב בני העדה בכל רחבי הארץ!

קוראים כותבים

לקראת פורים, יש גם נאלה קוראים.....

לכבוד
נריה עוזרי

בחדש שעבר כתבת שאלה ב"עיתון המלוכלך" שאתה מוציא, ובעקבות השאלה אני כותב לך את המכתב.

שאלת, מי יודע למה מו"ר הרב בסיס והרב רצאבי לא מוכנים להתראיין לעיתון, ומכיוון שאני מקורב לאחד המקורבים ביותר של מו"ר הרב בסיס, שוחחתי איתו על כך, התשובה הייתה חד משמעית, שהרב שמע שבעיתון מזלזלים בתנועת ש"ס ומבזים תלמידי חכמים, ולכן הוא לא מוכן בשום אופן להתראיין, כי על ידי כך זה יתפרש שהוא מסכים לכל מה שנכתב בעיתון. התשובה הזאת דרבנה אותי לכתוב לך מה שכבר הרבה זמן יש בליבי.

לא היה ולו פעם אחת שכתבתם בשבוע תנועת ש"ס, שאילו היא עדת התימנים הייתה מושפלת עד עפר! אל תכחיש רשע שכמותך! כמה ש"ס עורה לתימנים, למה להסתכל בעין רעה ובצרות עין על הפעילות הענפה שהיא עושה? לא היה פעם שהוצאתם עיתון ולא תקפתם נגד ש"ס או נגד ר' אריה דרעי, או מי מהעומדים בראשה. נמאס לנו לקרוא תלונות ומענות, תפסיקו להיות כפויי טובה, תפרגנו קצת.

לא היה ולו פעם אחת שכתבתם בשבוע תנועת ש"ס, שאילו היא עדת התימנים הייתה מושפלת עד עפר! אל תכחיש רשע שכמותך! כמה ש"ס עורה לתימנים, למה להסתכל בעין רעה ובצרות עין על הפעילות הענפה שהיא עושה? לא היה פעם שהוצאתם עיתון ולא תקפתם נגד ש"ס או נגד ר' אריה דרעי, או מי מהעומדים בראשה. נמאס לנו לקרוא תלונות ומענות, תפסיקו להיות כפויי טובה, תפרגנו קצת.

ככל אופן מה שרציתי לומר לך זה כך, תפסיק להיות מתועב ומשפיל את העדה ולתקוע סכין לעצמך ולכל בני העדה בגב.

יצאו לך ולכל שכמותך העיניים, ותנועת ש"ס תמשיך להוביל את המהפכה. אם לא מתאים לך, תלך גם אתה ללקק לאשכנזים עד שיבעטו בך. אני בטוח במיליון אחוז, שהמכתב

זהו הוא מכתב עדין מאוד למה שאתם מקבלים, כי פשוט העיתון שלכם הוא בשביל להתנגח, וכמו שרק התימנים יודעים לעשות כל הזמן - מריבות עם כל העולם.

מאחל לך, חלומות נעימים עם כל היוזמות והרעיונות שאתה מעלה מידי פעם לעיתון, ממש מצחיק אותנו כל פעם מחדש. אפשר לקרוא לך "בעל החלומות", או שתכתוב את כל החלומות שלך במדור מיוחד לבדיחות, זה יותר מתאים!

או לסיום, מקווה שהפגמת את הדברים, ואם אתה רוצה להצליח, או תכתוב דברים חיוביים על כל העולם, ורק כך תצליח!

ודרך אגב, תמיד אתם מתבכינים על המצב בו שרוי הציבור החרדי וכועסים על יאיר לפיד ובנט וכו', דע לך שאתה יותר גרוע מהם, עצם זה שהצבעת לפו,

גילית דעתך שאתה מצפצף על כל הרבנים שאתה מנסה לייצג אותם. אבל דע לך, אם תמשיך בדרך זו, מן השמים תיענשו!!! אתה גרמת למשפחות שירידו להם מאות שקלים מהקצבאות. אתה גרמת לכל החוקים שרוצים לעקור את התורה. אתה בעצם בחרת במפלגתם של לפיד ובנט, תחשוב על זה.

האם אתה מעוניין במחלות? בייסורים? בעניות? אם כן, או תמשיך בדרך שבחרת, ועוד ישמעו עליך, ומנך ילמדו להיזהר.

שיקום ושימור ספרי תורה מתימן

"נוסח תימן" המרכז להפצת יהדות תימן בשיתוף מכון הסת"ם הארצי "קסת הסופר", שמחים להודיע בשעתו"מ לבני עדתנו ק"ק תימן יע"א על פתיחת מחלקה מיוחדת להצלתם, שימורם ושיקומם של ספרי התורה התימנים.

- * נתינת חוות דעת מקצועית בחינם לגבי מצב ספר התורה
- * המלצה על מגיחים וסופרים מומחים בהתאם למצב ספר התורה
- * רכישת ספרי תורה שלא ניתנים לתיקון למטרות שימור והנצחה
- * ציפוי ספרי תורה למניעת ביקוען של האותיות, הגנה מפני עש ולחות ושימורם לאורך שנים.

המרכז להצלתם, שימורם ושיקומם של ספרי התורה התימנים

רח' הסנהדרין 27 ראש העין טל': 03-9031308
שעות פעילות: א-ה 9:00-17:00

יהדות אל מול כל העולם

מאת: נריה עוזרי

1.

כאוס במזרח התיכון ובעולם כולו. ארצות הברית בוחשת 'שלום' מאולץ במזרח התיכון. ההנהגה באיחוד האירופאי והאקדמיה בארה"ב 'נותנים בראש' וארגונים פרטיים מחרימים ולא רק תוצרת מיהודה ושומרון. רוסיה עם סוריה, לבנון, חיובאללה, אל קאעידה ויתר ארגוני הג'יהאד הפונדליסטי בשם האסלאם - מהווים גורם אסטרטגי משפיע במזרח התיכון והנה גם אוקראינה "הלבנה" בצרות ובהפיכה. וברקע איראן משתחררת אט אט מהסנקציות הכלכליות ומקבלת כבונס הכרה כמעצמת סף גרעינית. וביני נתניהו פוכר אצבעות.

המזרח התיכון במוקד, עם שיחות שלום בניצוח קרי שר החוץ האמריקאי, כנראה לפני הסכם מסגרת כפוי על ידי ארה"ב. ברקע, ליבת תקשורת השמאל הישראלית "מפמפמת" בהתמדה, כמה הפלסטינים המפמפמים שואפים, אך לממש את לאומיותם בטרסוריה עצמאית.

המחבלים, משוחררי עסקת שליט ו'משוחררי שלוש פעימות השלום', פועלים בעזה ואף בערי הגדה לחיזוק התמאס ובמיוחד ארגוני הג'יהאד המיליטנטי, וכבר התחיל טפטוף... של פיגועים לתוך ערי ישראל.

בחברה הישראלית הפערים וההתחומות מעמיקים. מוררים בהם אנרכיסטים מיובאים מאירופה ותימהונים מישראל משתלטים על המרחב התקשורתי העולמי. ההרגשה - חייבים משיח.

2.

גלישה באינטרנט הפרוץ, כמוה כהתאבדות רוחנית - כל רואיה בל ישובן. הגולש נחשף לכיבוש כל העולם, ומתחיל תהליך מחיר של התפרדות רוחנית מן הוומר. וכפועל יוצא - משפחות רבות מתפרקות, גם 'משפחות

3.

רוב הנוער הישראלי מנוכר לערכי היהדות, לא יודע - לא שמע - לא מכיר מושגים בסיסיים ביהדות - והתוצאה מונחת לפתח כל בית בישראל! הממשלה מבקשת לקבוע כי המדינה יהודית דמוקרטית. במה היהדות באה לכדי ביטוי?

יש הוגי דעות ישראלים תלושים גם מימין וגם משמאל, המבקשים להוקף כי המגוון התקווה והדמוקרטיה - היא היהדות... הגדילה חברת כנסת מרכזית בליכוד הקובעת 'אנחנו יהודים מבלי להיכנס לפרטים'. ומה עוד? גמגום אחד ארוך... מיהו יהודי במושגי ראש הממשלה והחילונים?

הרפורמים בארה"ב שאיבדו כל קשר ליהדות (58% של נישואי תערובת!), ואפילו ויתרו על גיור לכאורה, מעתה אמור - תנועה רפורמית, ללא יהודים! אף לא אחד מאלה ההוויים, לא מסוגל לצקת תוכן אמיתי למושג יהדות! אבות הציונות שמאסו מבית המדרש, "ביקשו עולם ישן נחריבה!" והתורבן ממהפכת הצעירים במזרח אירופה, מוטט עד היום את הוזהם היהודית של רוב אורחי המדינה.

היום החברה הישראלית הקלאסית מורכבת: מאתיאיסטים, חילונים, גויים וגם מסורתיים של 'לא פה ולא שם'. התרדים והתרדליים לא שם! ובמדרון ההתפרקות מערכים, כבר מתגלגל טרנד של חסרי ידיעה מוסתים, להפר את הברית שנכרתה בין מי שאמר והיה העולם עם אברהם אבינו - אבי כל האומה! ונמנעים מלקיים את ברית המילה!

יש כאלו הנלחמים יום יום, למחוק את תורת ישראל ולהפריד את הדת מהמושג יהדות! לא להאמין! פרופסורים ואנשי שם מכלים את זמנם וממונם בבתי משפט, להכריע כי אי שייכותם לדת היהדות מעוגנת בחוקה הישראלית. איפה המבוגר האחראי, שיעשה קאט - סטופ!

4.

מי יתחיל לאסוף את השברים ולרפא - במדינתנו השסועה והחולה ערכית. משבעים גלויות נקבצו ובאו בשמחה, יהודים תמימים ושלמים לארץ ישראל, וכמילות השיר 'לבנות ולהבנות'. מה נותר לנו אחרי כמעט 70 שנה? בסולם השנאה ליהדות המקורית, מתקוטטים על המקומות הראשונים... אבל יש עדיין כאלה המאמינים ביכולת לשנות מבפנים.

מלח הארץ האמיתי של מה שנותר מהציונות ללא מירכאות במדינת ישראל, נמצא בשליחות - בהתחליות ביהודה ושומרון, ולא רק. גרעינים תורניים פועלים בערי שדה ובפריפריה, להציל קהילות יהודיות בישובים מעורבים מהתפרקות ערכית, ואת הנוער מהתדרדרות לסמים וגם מנישואי תערובת תוך בריחה לכפרים ערביים.

ואלה, לא מבינים מהיכן שנתה השמאל העזה אליהם, והרי הם ממשיכי אבות הציונות החלוצים של ראשית המאה ועשרים, בתוך הקונצנוס, בתוך הקו הירוק - להודיע, ששנאתם לעצם היותם יהודים מאמינים! קיימת מחלוקת מהותית על הדרך והשקפת עולם בין חרדליים לחרדים - האם בניסיון להציל יהודים מכיליון רוחני, חייב ומצווה הפרט למסור את הנפש ולסכן את חייו הרוחניים ואת מסגרת משפחתו?!

חשוב שימצא מקום ליוכח בתוך המתנה, ואיש בקהילתו יהיה! הגיע הזמן להביט נוכח ולהתמודד עם העובדה, בחברה הישראלית קיימות שתי חברות שונות ומנוכרות - שתי דתות: בני דת יהודית ובני הדת החילונית, ויום של

המשך בעמ' 14

סבתא סעודה

בישולים תימניים לכל אירוע

- בהשגחת הרבנות הוד השרון
- חינות
- אירוסין
- שבע ברכות
- שבתות חתן
- הכנסת ספר תורה
- אבלים

רח' החשמונאים 2, הוד השרון
טל. 09-7464422 נייד-שי 050-3533719

סוכריות סוכריות...

אך מה עם שוד "אוסף אילת" אוצרות של כתבי יד עתיקים שלא יסולאו בפז ואשר כביכול נשרפו?

תמונת מצב בתימן ערב העלייה הגדולה שנים תשי"ח - תשי"ג 1950 - 1948

לאחר שנים של סגירת הגבולות ואיסור עלייה לארץ ישראל, האימאם לפתע מאפשר ליהודים לעלות לארץ ישראל. 'בהלת עליה' אוחות בכל יהודי ארץ תימן מקצה אל קצה. בתוך תקופה קצרה, מתארגנים עשרות אלפי משפחות בכל גלילות ארץ תימן ומבקשים לעלות לארץ ישראל ומפקידים את רכושם, באין קונה.

גויי הארץ יודעים שהיהודים יינטשו את רכושם בחוסר ברירה, רגע לפני עלייתם לארץ ישראל, וממתינים בסבלנות... ואכן מיד לאחר הנטישה נבזזו כל רכוש היהודים!

בצנעא בירת תימן, חייב המלך התימני האימאם אחמד תאמיד אלחסיין את היהודים למכור את רכושם לפני עויבתם את ארץ תימן. אישורי עליה ניתנו רק כנגד אישור מכירת הרכוש.

כך ביקש האימאם התימני הפיקח להימנע בעתיד מתביעות רכוש של יהודים. ואכן רכוש היהודים 'נמכר' בעבור פרוטות ממש.

לכאורה גול ושוד היהודים התחיל בארץ המגורים תימן, אך ההשפלה הגדולה והכואבת הייתה במפגש בחאשד עם נציגי הסוכנות, שגולו ועשקו במרמה את אשר הותירו בידם ערביי

הארץ. ואלה אחים יהודים, אשר יהודי תימן נתנו בהם את אמונם ומבטחם.

מאז לקהילת יהדות תימן פצע פתוח ומדמם מאותם שנים של עליה. אוספים משפחתים וקהילתיים נדירים נגולו. לרבים מבני הקהילה נותרו משקעים וקיים כעס אשר ממאן לפוג, על גול התכשיטים הכסף והזהב, וביותר אוצרות כתבי היד העתיקים, אשר במרכזו מה שקריו "אוסף אילת".

בחודשי העלייה, עוד בהיותם יושבים בטח בתימן, מהרו היהודים וארוו בקפידה, ספרי תורה בהם עתיקים ומיוחסים וכן אוספים נדירים של כתבי יד עתיקים, וכל זה בארגונים מוגנים וחתומים ושלחום סמוכים ובטוחים לארץ ישראל!

בכל העולם היהודי היה ידוע ומפורסם מאות שנים קודם

עליית היהודים מתימן, שיבדי היהודים מתימן אוצרות כתבי יד עתיקים ונדירים מתקופות קדומות ביותר. אין כמעט בית יהודי שלא היה ברשותו כתבי יד. הלימוד היום יומי בבתי המדרש בתלמוד בבלי ברמב"ם ועוד, היה לרוב מתוך כתבי יד. אף תפילות השנה וההגים היה לרוב מתוך כתבי יד.

ידוע וקיים תיעוד על אספנים מכל העולם לרבות גויים, אשר הגיעו לארץ תימן כבר במאה ה-14 במטרה לרכוש כתבי יד עתיקים, בין האספנים היו גם נוצלים ורמאים.

הפרסום העולמי שזכתה העלייה מתימן לפני העלייה בשנים 1948 - 1950, הייתה טריגר לנוכחים תאוי בצע אשר כנראה היו מעורבים בשוד כתבי היד. הראיה - הימצאות חלק מאוסף אילת במוזיאונים ברחבי העולם וגם אצל אספנים.

שמואל יבניאלי במסעו לתימן, תחפושת של תלמיד חכם

ככל הנראה כבר במחציתם אשר בנמל אילת, נבזזו הארגונים על כל תכולתם, ומכאן שמו "אוסף אילת".

לדברי הסוכנות היהודית "אוסף אילת" נשרף במחציתם בארץ ישראל. המעניין, שלמרות שריפה כדבריהם, חלקים מהאוספים התגלו ללא סימני חריכה כלשהם אצל אספנים פרטיים בכל רחבי העולם, וחלקם במוזיאונים ממלכתיים במדינת ישראל!

אם אכן הייתה שריפה, השריפה מן הסתם הייתה מכלה את כל "אוסף אילת". אם רק חלק ניצל וגם זו אפשרות, למה לא יידעו את בעלי האוספים.

מרן הגאון רבי שלמה קורח שליט"א עלה מצנעא לארץ ישראל בהיותו בחור

אין שום תיעוד על שריפה! וגם אין תיעוד על חלק מ"אוסף אילת" שכביכול ניצל בשריפה.

ועוד כחלק מאותה מגמה פושעת, נציגי הסוכנות היהודית אילצו את העולים התמימים בהיותם בטרמינל בסמוך לעליה למטוס, למסור את כל מונם וספריהם העתיקים לאנשי הסוכנות, בתואנה שהמטוס לא ימריא עם זהבם וכספם.

כמה רשעות וציניות יכולה להימצא ביהודים אחים לכאורה, איך אפשר לנצל תמימות ואמונה כך כיהודי וכנציג היהדות והשלטון המתהווה בארץ ישראל, ולגזול את מומן היהודים העולים לארץ ישראל.

העובדה, תחושת ההונאה והמרמה מלווה עד היום רבים מצאצאי המשפחות וכן רבים מבני הקהילה.

הגיע הזמן, למען אחי הקרעים ולמען הדורות הבאים, לחשוף את האמת בפרשה כאובה זו.

כל המעורבים בפרשה רובם ככולם, כבר אינם בחיים. השיפת אוצרות הרוח חשובה לדורות הבאים, הרבה יותר מאשר רצון לנקמה!

ר' שגיב מהפוד אשר מתמחה בכתבי יד עתיקים ובשימורם, מחזיק באוסף כתבי היד עתיקים מתימן. זה האוסף הפרטי הגדול בעולם בקטגוריה זו.

לדברי ר' שגיב מהפוד וכפי עדויות כאלה אשר ראו חלקים מ"אוסף אילת" במרתפי מוזיאונים בירושלים, חלקים מהאוסף עדיין חתומים בארגונים ללא טיפול. הנזק אשר נגרם לרבים מכתבי היד ללא עבודת שימור, הוא לעיתים בלתי הפיך! לדברי ר' שגיב, אחריות לאומית ממלכתית, מחייבת טיפול מקצועי ותיעוד יסודי של כל מה שנשאר מהאוסף.

היום הסוכנות אינה צד בעניין. "אוסף אילת" נמצא כולו באחריות מדינת ישראל. הגיע הזמן לחשוף את הנשאר באוסף אילת לפני צאצאי המשפחות ובני הקהילה ולרבות חוקרים ולתעד מסורות ועדויות על האוסף שאפשר שימסרו.

תולדות העליות מתימן

העולים הראשונים מתימן באו לארץ ישראל בשנת תרכ"ב 1862. ובשנת תרמ"א 1881 הגיעו לארץ בדרך לא דרך עולים מתימן בעליית אשר מפורסמת כעליית 'אעלה בתמי'ר', שהחלה מעט לפני העלייה הראשונה מארצות מרוח אירופה.

בראשית המאה ה-20, ואחר כך בתקופת המנדט השלטון הבריטי, נרשמו גלי עליה נוספים של יהודים מתימן, שמילאו תפקיד חשוב ומרכזי בפיתוח היישוב היהודי.

מאחר ועליית היהודים מתימן לא התלוותה ביהצנות ובשכתובים היסטוריים מגמתיים, גומדה קומתה בפרספקטיבה היסטורית לעומת העלייה ממזרח אירופה, שהייתה דלה בערכיותה, גם במספר העולים וגם באיכותם.

לאחר התגבשות התנועה הציונית והיישוב היהודי, התעורר צורך ממש בכוח עבודה איכותי נאמן וזול אשר יתחרה עם הערבים תושבי הארץ, אשר יותר משהועילו הויקו וגרמו להרס אשר התלווה לעבודתם. החלוצים היהודים ממזרח אירופה ברובם טרבו לעסוק בעבודות הפניות בחקלאות ובבניין הארץ.

לשם גיוס כוח עבודה זול, באו שליחים מארץ ישראל לתימן ועדו נועה משיחת שסחפה את הקהילה לזנוח את ביתה, מסורתה הייחודית ורבת השנים, להפסיק את הרצף ההיסטורי הארוך של קיומה בגלות ולעלות לארץ ישראל.

אנקדוטה מעניינת ראויה לציון. מנסיגנות קודמים הבינו בתנועה הציונית שאין מצב שיהודי תימן יסכימו להאזין ולהיענות ליהודי אשר מראהו כגוי, ללא מראה יהודי קלסי. לכן חודשים קודם השליחות גידלו השליחים זקן ופאות ואפילו הצטיירו בכחש בשאלות וביורים הלכתיים כביכול מגדולי רבני ארץ ישראל, להראות בפני מנהיגי הקהילות כישלוחא דרבנן. שמואל יבניאלי השליח המפורסם לתימן הוא דוגמא להונאה זו.

מאחר שהאימאם המלך של תימן לא התיר עליית יהודים מארץ

תימן, נותרה רק דרך אחת פתוחה ובמשך שנים רבות נאלצו יהודי תימן להגיע תחילה אל המושבה הבריטית עדן, משם המשיכו בדרכם למצרים ולאחר מכן לארץ.

בטרם החל מבצע "על כנפי נשרים", בשנות השלושים והארבעים של המאה ה-20 החלה עליית מתימן בורם דק ובין השנים 1939 עד 1942, שנות שיאה של מלחמת העולם השנייה, עלו 543 איש מתימן לארץ ישראל בעזרת הסוכנות היהודית. ובשלב קליטתם הראשונים בארץ טיפלו בעולים פעילים של "התאחדות התימנים".

בין השנים 1943 ל-1944 משלא ניתן היה להעלות עולים מאירופה לארץ, התגבר זרם העלייה ולאורך ישראל עלו 4,267 עולים מתימן.

בחודש מאי 1945 נסגרו שערי היציאה ו-7,000 יהודים שכבר יצאו מתימן נתקעו בעדן ורוכזו במחנה מיוחד שהוקם בסיוע ארגון הג'וינט ונדע בשם "גאולה".

העלייה מתימן, לאחר קום המדינה נחלקת לשלושה שלבים.

שלב ראשון מ-15 בדצמבר 1948 עד 10 במרץ 1949 מתייחס לפינוי הפליטים שהתרכזו במחנה "גאולה" ובמתלכה הועלו לארץ על פי נתוני הסוכנות היהודית כ-5,500 עולים.

שלב שני מיוני 1949 עד דצמבר 1949 הוא השלב העיקרי במבצע ובו הועלו לארץ על פי נתוני הסוכנות 42,862 עולים מתימן סיום שלב זה בישר את תום המבצע אך לא את סוף העלייה מתימן. בשלב שלישי מאוקטובר 1950 ועד 1956 עלו לארץ בדרכים שונות, על פי נתוני הסוכנות עוד 1,793 עולים.

מספר קטן של יהודים נשאר בתימן מסיבות שונות והחל משנות התשעים של המאה ה-20 עלו רוב הנותרים לארץ וקומץ שמספרו מאות משפחות נותרו בתימן.

לאחר גל העלייה בסוף שנות ה-120, התחלה למעשה גולת יהדות תימן, אם כי עדיין נותרו בתימן כ-5 משפחות המחזיקות ביהדותם המתקצבות על ידי חסידות סאטמאר אשר מרכזה בארצות הברית.

ר"ד אפרים יעקב |
מרצה וחוקר באוניברסיטה העברית בירושלים
ובאוניברסיטת בר אילן, עורך ומגיש תוכניות בקול ישראל

חנה הלנה טהון ויהודי תימן

המחקר המודרני, מוכיחה כי במאות הראשונות לסה"נ נודעה ליהדות השפעה רבה בחלק זה של העולם: בית המלכות של שבטי דרום ערב, היודעים בשם כולל "היחמיירים", ששלטו או בתימן, עבר ליהדות. הואיל ובוודאי הלך חלק ניכר של העם בעקבות המלך ומשפחתו, בדין שגדל או מספר היהודים והמתיהדים במידה ניכרת. תוספת זו של דם ור, אף על פי שהיא אירעה לפני אלף וחמש מאות שנה, השפיעה אולי על התהוותו של אותו טיפוס פיזי מיוחד, המצוי אצל יהודי תימן. אבל ייתכן, כנראה, שתוספת חיתון קרובים ביישובים המרוחקים. הטיפוס הנפוץ ביותר אצל יהודי תימן הוא פנים ארוכים - בעל איברים ארוכים וצרים, עיניים מבריקות, שערות שחורות מאד ועור כהה, והוא שונה מיתר טיפוסי היהודים. על ידו (התימנים המוסלמים תושבי הארץ) נמצא טיפוס גבוה יותר, כבד עצמות, בעל פרצוף מעין-כשי ושער צמרי מסולסל. לרגל קרבתה של תימן לקו המשווה אקלימה חם מאד בחופו של ים-סוף ובכל השפלה. בימי קדם נמצא שם שפע צמחים מהם נעשו תרופות, תבלין וקטורת, שנשלחו למרחקים. בגלל פוריות זו קראו הרומאים לקצהו הדרומי של הארץ, ליד מיצר באב אל-מנדב, Arabia Felix = [ערב המאושרת] אולם במלחמות המרוכות בין התושבים עצמם ועם כובשים זרים הפך גם ייצור הקפה, שנרכז מסביב למוחה (מכאן Mokka) על חוף ים-סוף, אולם במשך הזמן עבר ענף זה לחלקים אחרים של הארץ. במדרנונים - עד למישורי ההרים הגבוהים - ששם האקלים [עמ' 114] ממוזג יותר מגדלים תבואה וירקות. מקומה של תימן על שפת ים-סוף, הגישה בין אסיה לאפריקה, וכנסייה ים ערב, הפותח את הדרך למזרח הרחוק, שיווה לה תמיד משמעות איסטרטגית רבה. על כן נערכו בה תכופות מלחמות בידי כובשים זרים, חבשים ופרסים. אולם אף הם, כרובאים לפניהם, לא הצליחו בשום זמן ליצב את שלטונם בפנים הארץ, שהוא תוהו לא-דרך. במאה הטי"ז כבשו התורכים את תימן. שלטונם לא היה יציב בחבל ארץ זה, ומדי פעם ניסו מחדש עד סוף מלחמת העולם הראשונה להשתלט על השבטים שחרי העצמאות. שהטרידו על ידי מרידותיהם.

[המשך, א"ה, בגיליון הבא]

לאור ספר מחקריה של טהון: "העדות בישראל, פרקים בקורותיהן וחבלי האחוותן בארץ ישראל" (ראובן מס, ירושלים, תשי"ז). בספר שלושה פרקים: הראשון עוסק בספרדים של היישוב הישן, ובעלייה החדשה מארצות הבלקן; השני - בעליות מצפון אפריקה, עד קום המדינה ולאחריה; והשלישי - ביהודי ארצות אסיה ותימן. הפרקים עובדו על ידי טהון מהרצאותיה והפכו להיות מחקרי יסוד בתחום העבודה הסוציאלית בארץ. בפתיחה לספר מוצגת טהון כחלוצה בחקר הסוציולוגיה של יהדות המזרח בארץ. העולה, שטהון לא רק ליוותה את משפחות העולים מארצות אלה, "בקשיי האחוותן בארץ ובלבטתיהן התרבותיים", אלא גם "עקבה במשך שנים אחריהן, בחיפושיהן אחרי צורות חדשות בחייהן הכלכליים והחברתיים".

טהון ביקשה לכתוב לכתוב את הספר בגרמנית, שפת אימה. לאחר מותה, קראו את הספר חוקרים בעלי שיעור קומה, כמו פרופ' ש"ד גויטיין ופרופ' א' בונה, וכן חוקר עדות ישראל יצחק בן צבי, לימים נשיא המדינה. אלה ואחרים אישרו פה אחד את כתב היד ואת תרגומו לעברית.

[א] התימנים

[עמ' 112] הרחק מכל יתר היישובים באסיה, בקצהו הדרומי של חצי האי ערב, חיו יהודי תימן, המהווים בישראל לא רק את אחת העדות הגדולות, אלא עקב עצמיותם המובהקת, גם אחת המעניינות ביותר. על אפן של רדיפות וכפייה דתית של מאות שנים וניתוקם מכל יתר מרכזי היהדות נשתמרו [עמ' 113] יהודי תימן כקבוצה חשובה בעם היהודי ולבסוף נמצאו את הדרך חזרה למולדת. לא ברור מתי הגיעו היהודים לתימן. אגדה אחת מסבירה את התלאות והרדיפות המרובות, שבאו עליהם בכל דור ודור בתימן, בעונש על סירובם להיענות לקריאתו של עורא לנטוש את הגולה ולחזור לארץ ישראל.

לאחר חורבן בית שני כבר היה בתימן ישוב גדול, שעמד בקשר עם יהדות ארץ ישראל וקיבל ממנה הדרכה בענייני דת. על סמך תעודות המתפרסמות עתה מתברר יותר ויותר, כי בראשית האלף השני לסה"נ, הגיעו יהודים מתימן לקדמת הודו, לציילון, ולמזרח הרחוק.

עובדה נוספת, ההולכת ומתבררת לאור

ונשאר עם שלושה ילדים. חנה טהון היתה עתה אם לארבעה. עם זאת המשיכה לפעול ולתרום ללא לאות גם בעיסוקיה הציבוריים בארבעה תחומים: א. הנהלת "הסתדרות נשים עבריות בארץ ישראל" (לימים "הסתדרות נשים ציוניות - ויצ"ו ישראל); ב. עריכת עיתון הנשים הראשון בארץ הקורא והחוקר מאמר והדרכה בשכונות יהודיות בירושלים העתיקה והחדשה, בעלות פרופיל סוציאקונומי נמוך; ד. הוראה ומחקר בתחום העבודה סוציאלית. תוך כדי פעילותה הגיעה הגב' טהון למסקנה שארץ ישראל זקוקה להסתדרות נשים בפני עצמה. הנרייטה סולד, כמו טהון, סברו שיש להפריד בין פעילות ארגוני הנשים בעולם היהודי לבין ארגוני נשים בארץ. סולד הציעה לטהון להצטרף להסתדרות נשים עבריות [=הנ"ע] וטהון הצטרפה. נראה שהפעילות המקומית היתה כה עקרונית בעיניה, שהיא עזבה את ויצ"ו והיתה לאחת המנהיגות המובילות בהנ"ע. ארגון שהפך ל"הסתדרות נשים ציוניות".

בתקופת המשבר הכלכלי של שנת 1927, גדלה האוכלוסיה הנוקדת. בתקופה זו נפתחו מרכזי סיוע בחיפה, תל אביב וטבריה, והסיוע כלל מטבחים ציבוריים, תחנות של "שיפת חלב", חלוקת בגדים, וכן שיעורי ערב, עזרה משפטית, ומעונות יום לילדיהן של נשים עובדות. מאחרי כל אלה עמדה המדיניות הסוציאלית של הנ"ע, שטהון, שהשכלתה בתחום, היתה בין מעצבותיה.

טהון החליטה ליישם תכנית זו בשכונות העניות ביותר בירושלים של אותם ימים כמו "שמעון הצדיק" ו"בנות אחים". בעלי המשפחות בשכונת שמעון הצדיק, היו מחוסרי עבודה והמצוקה הכלכלית היתה קשה ביותר. טהון פנתה לנשים במטרה להפוך אותן למפרנסות ולקוץ את קומתן. היא שכרה דירה בת שני חדרים, חדר אחד היה לבית מלאכה לייצור שטיחים משיירי בדים, שם עבדו במשך הזמן כ-60 נשים; וחדר שני לגן - בו שהו ילדיהן. בתחילה נרתמו הנשים למלאכה אך ללא התלהבות יתרה. בהמשך התגלה, שנשים אלה הצטיינו ברקמה מסורתית משלהן. משהוצע להן להפוך רקמה צבעונית זו למוצרים ברי שיווק, צלחו הן במלאכתן וזו נמכרה היטב. עוד הוקמה שם תחנה של "שיפת חלב", חולקו מנות אוכל צמחוני עבור מחיר אלמנטרי.

ב-1957, שלוש שנים לאחר מותה, יצא

מחקר יהודי תימן הינו מסועף ורב פאות הפוזר בספרים ובכתבי עת שלעולם מיקומם יפתיע אותך. כל פעם מפתיעה אותי העובדה שאנשים מכל קצות הקשת המחקרית הפוליטית וכד' מצאו לנכון לגעת לעסוק ולהתייחס ליהודי תימן. רוצה אני להביא בפני הקורא והחוקר מאמר נסתר וחבוז, הגם שהוא פורסם בספר אין איש המגיע אליו או מצטט ממנו. למן הפיסקה התימנים, להלן, הדברים המובאים כאן הם דבריה של הגב' חנה טהון. הפרק בכללותו יחולק בעתון למספר פרקים ויובא בהמשכים.

לתועלת המעיין מביא אני מבחר דברים קצרים על אודותיה של הגב' טהון.

חנה הלנה טהון (דרודן 1954 - ירושלים 1886), היתה עיתונאית ועורכת, חוקרת עדות ישראל ועובדת סוציאלית ומובילה בארגוני הנשים המתנדבות לרווחה חברתית בתקופת היישוב.

אחר גלגולים ופרקים תרבותיים שעברה בלונדון ובניו-יורק שבה טהון ב-1913 לברלין לעבודה ציונית ועיתונאית. כעבור זמן קצר קיבלה הזמנה מהארץ, מארתור רופין (1943-1876), מייסד ומנהל המשרד הארץ-ישראלי ביפו, לשמש נציגות ציונית ראשונה בארץ, ולנהל את מוכירות המשרד בארץ ישראל.

אחרי מלחמת העולם הראשונה הגיעה טהון שוב ללונדון, שם השתתפה בייסוד ויצ"ו העולמית בשנת 1920, כורוע הנשית של ההסתדרות הציונית העולמית. מטרתה המרכזית של טהון היתה להעניק עזרה לנשים וילדים בארץ ישראל, והיא נבחרה לשמש יושבת ראש של הארגון בגרמניה.

ב-1921 באה טהון בשנית לארץ ישראל, והפעם בשליחותה של הסתדרות ויצ"ו העולמית, להקים תשתית להתארגנות ולפעילות של סניף ויצ"ו כאן. עם שליחות זו התליטה טהון להתיישב בארץ ולבנות בה את ביתה. באותה שנה נישאה היא לד"ר יעקב טהון (1880-1950), ממייסדי ומנהלי המוסדות הארץ-ישראלי ביפו, ולאחר מכן נציגו מייסדי אסיפת הנבחרים של "כנסת ישראל" ונשיא "הועד הלאומי" שלה, בין מקימי הסוכנות היהודית בירושלים, ומנהל "התכנה להכשרת היישוב", שנה קודם לכן (1920) איבד ד"ר טהון את אשתו הראשונה שרה,

אל תגידו ב"קאת" (קרי גאת)

מאת: איתמר פינחס

לברור את העלים ולהאביס את כיס הלחי. חלקם לחי שמאלית וחלקם לחי ימנית, הכל לפי השיניים שנתרו במגרסה. לפתע, הגיחה הסניטארית עם גביע החומר (בוקי) גדוש גחלים רוחשות. אחד הממתינים שלף נרגילה, המורכבת משלושה חלקים: מכל מים, מוט נשיאת גביע החומר ואבוב השאיפה (קצבה) באורך חמישה מ'. מישוהו הציע לקיים תחרות, מי מפרק ומרכיב את הנרגילה במינימום זמן, אך ההצעה ירדה מהפרק.

אחד הממתינים הוציא שירון (דיואן), אך האחות התנגדה וביקשה להנמיך גם את ה"ווליום" של גרגור הנרגילה. השעה הייתה שמונה וחצי והרופאה טרם הגיעה. המתנו עד השעה תשע. האחות יצאה לקראתנו ואמרה: "שהרופאה לא תגיע...כי היא חולה". אחד הממתינים הציג: "אז, שתצטרף אלינו לתור". ציבור הממתינים המשיך לשבת ולא נע ולא זע ממקומו. חשבתי בליבי, הם בוודאי מכירים את הנהלים... ודאי יבוא רופא מחליף. אע"פ שקיבתי החלה לקרר, המשכתי להתמין לבואו של הרופא המחליף, למזלי, הסכימה האחות,,, שוכרה לי חסד נעורי, לתת לי תור. לבאים אחרי לא הסכימה להיענות ואמרה להם: "תהיו חולים מחר!"

- כמו שאר הבריות.
- בשעה תשע וחצי פרקו הממתינים את סליהם והוציאו את ארוחת הבוקר. הסניטארית עברה בין הממתינים עם אנטל ודלי, ששימש ליריקת העלים הסחוטים, שירקו מפיהם וכן לשטיפת ידיהם.
- עמדתי מבוויש, שלא הבאתי סנדוויץ' אך הסניטארית הרגיעה אותי, באומרה: "גש לבית המרקחת, תבקש מרשם L אנד Z.
- מה זה? - הגנבתי.
- לחכות וחוקר. שקל וחצי - הגיבה.
- באותו רגע, יצאה האחות ושאלתיה: "מתי יבוא הרופא המחליף?"
- אין רופא מחליף - השיבה.
- אז למה הכל מתכים כאן?!! - תמהתי.
- הם לא מחכים לרופא, באופן מיוחד. הם הנמים ללעוס "קאת" בצוותא.
- את רוצה לומר, שהם אינם חולים? - הודעתי.
- הם חולים - השיבה - במחלת הירוקת.

ישראל ערבים זה לזה

הרב יחיעם עוזרי |

מאת: הרב יחיעם עוזרי שליט"א

ייוחדו של עם ישראל הוא באחריות ההדדית "כל ישראל ערבים זה לזה". אולם, עלינו לברר מה שורשה והגדרתה של ערבות זו? המכילתא (יתרו פרשה ה') אומרת: "רבי אומר, לתודיע שבתי של ישראל, כשעמדו כולן על הר סיני לקבל את התורה, השוו כולם לב אחד לקבל מלכות שמים בשמחה, ולא עוד אלא שמשכנן זה על זה". ומבארים פרשני המכילתא את המושג "ממשכנן", כערבות הדדית שעם ישראל קבלו על עצמם, כשעמדו כולם בברית שכרתו בהר סיני.

הגמרא במסכת סנהדרין (מג ע"ב) דנה על מה דין ערבות חל, ממתי ועל מה? "הנסתרות להן אלוקינן והנגלות לנו ולבנינו עד עולם". לפי המסורה, על האותיות "לנו ולבנינו עד" ישנן נקודות. למה נקוד? מלמד שלא ענש על הנסתרות, עד שעברו את הירדן, דברי ר' יהודה. אמר לו ר' נחמיה: "וכי ענש על הנסתרות לעולם? אלא, כשם שלא ענש על הנסתרות, כך לא ענש על עונשים בגלוי, עד שעברו ישראל את הירדן".

ר' יהודה ור' נחמיה נחלקו:

א. האם קיימת דין ערבות על עברות שנעשו בבתר?

ב. ממתי חלה חובת הערבות על הנגלות, האם ממצמד הר סיני, או מהיות בערבות מואב?

פעמיים קבלו ישראל את דין הערבות, בהר סיני ובערבות מואב. ומדוע קיבלו פעמיים את דין הערבות?

א. מאחר וחטאו ישראל בחטא העגל לאחר הברית בהר סיני, ניטלה מהם הערבות ונתפרדה החבילה, לכן היה צריך לברית נוספת בערבות מואב.

ב. שתי הבריתות באים להמחיש את הצורך לקבלה, מתוך כפיה - במצמד הר סיני, ומרצון - בערבות מואב.

במה הערבות באה לידי ביטוי?

חובת כל יהודי להיות ערב לכל יהודי, כדי שיוכל לקיים מצוות, הן במצוות עשה והן במצוות לא תעשה.

מצוות עשה

"בכל הברכות כולן - אף על פי שיצא, מוציא. חוץ מברכת הלחם וברכת היין. שאם לא יצא, מוציא. ואם יצא, אינו מוציא" (ברכות דף כט.).

הסבר הגמרא: בברכות שיש חובה לקיימא, אף על פי שיצא, מוציא. חוץ מברכת הנהנין, שאין חובה על האדם לקיימה (אין חובה לאכול וכו'), לא שייך בברכות אלו דין ערבות.

דוגמא נוספת, בדין ברכת המזון בו דנו, האם אישה מוציאה את האיש בברכת המזון? הראש פוסק שהאישה אינה יכולה להוציא את האיש ידי חובתו. ונחלקו האחרונים בהסבר דין זה.

ר' עקיבא איגר סובר: מפני שהאישה אינה בכלל הערבות, שכן הברית נכרתה רק בין הגברים.

הגורע ביהודה סובר: נשים - במצוות שהן שייכות בהם וחייבות בהם - גם הם בכלל ערבות (פסח, חנוכה וכדו') אולם, במצוות שהן לא שייכות בהם, אינן בכלל ערבות.

ולגבי ברכת המזון, מאחר והנשים חובות מדרבנן, אינן יכולות להוציא את הגברים ידי חובתם, מפני שהיובן של הגברים מדאורייתא, ואין דרבנן פוטר דאורייתא. במצוות לא תעשה חובה על כל אדם (במידה שיכול ויש לו אפשרות) למנוע מאדם אחר לעבור עבירות "לאפרושי מאיסורא". חיוב זה נובע מדין ערבות.

אולם, עלינו לברר עד היכן צריך האדם למנוע מחברו לעבור עבירה?

הגמרא בשבת (דף ד.) מבררת את הדין: כאשר אדם הניח בצק בתוך התנור בשבת, ונוצר ששבת, האם מותר לרדות את הבצק קודם שייאפה ויתחייב משום ממשל?

ר' שילא סובר: במידה והבצק הונח בשוגג, מותר לאחריה לרדות את הבצק קודם שיאפה, כדי שלא יגיע חברו לידי איסור מדאורייתא של ממשל.

מתקף ליה ר' ששת: "וכי אומרים לאדם, חטא - כדי שיוכה חברך?" מדברי ר' ששת משמע, שחובת הערבות אינה חלה במקום שהאדם צריך לעבור על איסור (רדיית הפת), ואפילו שהאיסור קל יותר מאשר האיסור שאותו רוצה למנוע.

אולם, מהגמרא במסכת ערובין (דף לב:) מובאת דעת רבי (החולק על ר' ששת) שעדיף לעשות איסור קל על מנת להציל את חברו, שיעבור איסור חמור.

בעלי התוספות התייחסו למחלוקת זו, וחילקו בין שתי הסוגיות. עיקרון הערבות של ההיתר לעשות איסור קל, כדי שלא יעבור איסור דאורייתא, בתנאי שיש לאדם

המבצע את העבירה הקלה אחריות ליצירת העבירה. לכן, במסכת שבת - המקרה הוא: שאין אחריות וקשר בין הרודה את הפת, להנחת הבצק בתנור. ולכן במקרה זה אין דין ערבות ויהיה אסור לעבור על איסור קל, כדי שחברו לא יעבור על איסור דאורייתא.

במסכת ערובין - המקרה הוא: שישנה אחריות בין האדם המבצע את העבירה, לאדם שיכול להצילו מעשיית העבירה. ולכן, בדין זה ישנו דין ערבות, ויהיה מותר לעבור על איסור קל כדי להינצל מעשיית איסור חמור.

מדברי התוספות ניתן ללמוד, שישנם שתי רמות של ערבות:

א. כל ישראל נחשבים כמקשה אחת, ולכן הערבות היא רק בין האנשים הנהוגים כראוי. לפי הסבר זה, לערבות יש גבולות, ואינה חלה אלא כאשר הוולת מתנהג לא כראוי.

ב. כל ישראל נחשבים כאישות אחת, ולכן הערבות היא לכל אדם. ולכן לדין ערבות אין גבול, וחובה להציל כל אדם שסטה מן הדרך.

ערבות היא שלמות. כי שלמות האדם שלמות של האדם ווולתו. על כל מקום נובעת משלמות כולם. על כן כל מקום שכתוב שמתה בתורה, יופיע מיד ציווי לא לשכוח את הנחשלים שבחברה. וכך מובא בהרמב"ם (הלכות יו"ט ו' - ח'): "כשהוא אוכל ושותה, חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים... ומי שאינו מאכיל מצווה, אלא שמחת כרסו".

הערבות היא חוסנו של עם ישראל, ולכן ישנו ציווי - היו ערבים זה לזה!

ייחודה של יהדות תימן

כל השונה הלכות בכל יום...

תפילת ערבית של מוצאי שבת

מאת: משה עמרני

מנהג ייחודי שהיה ביהדות תימן שבמוצאי שבתות שהן לא ערבי חג, נהגו בעיקר צנעא וסביבותיה, להתפלל את תפילת ערבית בבית, ולא הלכו להתפלל את התפילה הזו בבית הכנסת.

הרה"ג מארי יוסף צובירי זצ"ל מוזכר את המנהג הנ"ל בסידור כנסת הגדולה חלק א' עמודים תקמא-תקמב: "גמרו ברכת המזון מתפללים ערבית כדלעיל בסדר ערבית דחול, ודע שמנהג אבותינו מימי קדם בדינו שאין מתפללים ערבית של מוצאי שבת ומוצאי ימים טובים בבתי הכנסת, דכיון דתפילה זו באה מיד אחרי גמר אכילה ושתייה של מצוה, חששו פן יהיה מי שהוא שותה יתר על המידה ויבוא לבית הכנסת בקלות ראש כשהוא שיכור, על כל נהגו שכל אחד מתפלל ומבדיל על הכוס בביתו עם בני משפחתו. וכן מטעם זה כשמתארחים רבים בבתי חתנים או מילה ומרבים בשתייה ואכילה מאחרי תפילת מנחה עד הלילה, מתפללים ערבית בצייבור ומבדילים על הכוס במקום שהם מבדילים."

הרה"ג שלמה קורח מוזכר את המנהג הנ"ל בספרו עריכת שולחן - שבת חלק א - ערבית מוצאי שבת - סימן רצג הלכה ה': "בדורות המאוחרים נהיגו להתפלל ערבית של מוצאי שבת בבתיהם. ורוב בתי הכנסת אינם נפתחים או אבל במקומות רבים ובגלילות, כולם התפללו כדרכם בבתי הכנסת." ובהערה להלכה ה' רשום כך: "מנהג זה בעיקרו היה בצנעא, אבל בשאר המקומות התפללו בבתי הכנסת. ומה שכתבתי בדורות המאוחרים, יען שבספרי רבותינו כתבי יד וכן בתכלאל עין חיים למהרי"ץ מתבאר שהיו נוהגין להתפלל בצייבור כשאר כל תפילותיהם, וכך כתוב שם, תפילת מוצאי שבת, אומר שליח צייבור והוא רחום,

ואח"כ ברכו וכו'. ובסוף הסדר כתוב, ואומר קדיש בתרא ונפטרין. ותפילת היחיד בליל ראשון כתפילת הצייבור, ע"כ. וטעם שהנהיגו כך, יש אומרים משום שבסעודה שלישית שותין משקאות יין ושכר, וחששו לקלות ראש בשעת התפילה בהמון הצייבור. ושמעתי מזקן תלמיד חכם כי שמע מוקנים שקדמו לו לו שהטעם, משום שהוא זמן פטירת משה רבינו (עיין לעיל סימן רצב אות ג'), ומשום נשיא שמת בתי מדרש בטלין..."

מביא רמז למנהג הנ"ל הרה"ג מארי עמרם קורח זצ"ל בספרו סערת תימן אורחות חיים מנהגים - שבת עמוד קכ: "בשבתות וימים טובים, שקט ומנוחה בכל השכונה, החנויות סגורות, אין יוצא ואין בא, וכל לב שמח ובטוח. משתחשך במוצאי שבת, נהפך שונם לתוהו, וכל אחד בביתו מרים קולו ואומר "בקשות" או מזמורי תהילים בדאבון לב ובדאגה, מתחנן על מונותיו מיום המחרת."

אנו רואים שיש כמה סיבות למה לא התפללו ערבית של מוצאי שבת בבית הכנסת

הסיבה הראשונה: מכיוון שתפילת ערבית של מוצאי שבת היא תיכף אחרי סעודה שלישית, חששו לכבוד בית הכנסת, שמא יבוא משהו לבית הכנסת, והוא שיכור כי שותה ייתר על המידה.

הסיבה השנייה: מנהג ידוע בתימן שהן בבתי חתנים, והן בבתי אבילים, הן לאחר הלידה, היו מגיעים אורחים להתפלל באותו בית, ארבע שבתות, הן תפילת ערבית של ערב שבת, והן תפילת ערבית של מוצאי שבת, אלא מה בערבי שבתות בשל כך לא סגרו את בתי הכנסת, אבל

במוצאי שבתות כנראה האורחים בבתי החתן, או הולדת או האבילים היו יותר מרובים הן כדי לשמח את החתן או מאורע יש איבע שבתות כמעט בכל שבת יש מקום ללכת כדי להתפלל ערבית של מוצאי שבת, ובשל כך בתי הכנסת במוצאי שבתות נשארו סגורים.

הסיבה השלישית (שאותה הזכיר הרה"ג שלמה קורח): משום שהוא זמן פטירת משה רבינו, ומשום שנשיא שמת בתי מדרש בטלין...

הסיבה הרביעית: ידוע שתימן האירו את בתי הכנסת, הן בנרות, והן במנורות עם נפט, והאורות לא נשארו דלוקים עד מוצאי שבת.

הסיבה החמישית: ידוע המנהג שמאחרים להוציא את השבת, גם לאחר שנראים שלושה כוכבים, לכן כל אחד מסיים את סעודתו בזמן אחר, וכנראה לא הייתה אפשרות להתאים את תפילת ערבית של מוצאי שבת בבתי הכנסת לכולם, שהרי לרובם, אם לא לכולם, כנראה לא היו שעונים, ולכן לא יכלו לקבוע זמן תפילה מדויק בבתי כנסת, לכן התפללו גם ללא מניין בבתיים.

המנהג להתפלל ערבית של מוצאי שבת בבית, ולא בבתי הכנסת היה נהוג גם לאחר עלו יהודי תימן לארץ ישראל, עד לפני כעשר שנים היו בתי כנסת רבים של יהודי תימן שהיו סגורים במוצאי שבתות,

אני זוכר את עצמי כילד בביתו של סבי ר' ישראל מגארי ז"ל, מתפלל כמעין שליח צייבור (כתפילת יחיד), את תפילת ערבית של מוצאי שבת.

האפמן!!!

מהדורה חדשה של אור מהרי"ץ מתוקנת וחדשה!

הפצה ראשית: רח' בירנבוים 26 תל אביב

חדש! חדש! חדש!

ט הסידורים שרבים מצפים לו!!!

רביד הזהב ז' חלקים

ימות השנה | ראש השנה | יום כפור | פסח | שבועות | סוכות | תשעה באב

הסט מבוסס על פי: ימות השנה (תפלת החודש - ליוורנו) רה"ש ויוה"כ (זכור לאברהם - ליוורנו) פסח, שבועות וסוכות (מועדי ה' - ליוורנו) תשעה באב עפ"י מסורת תימן

פורמט מפואר * הכריכה מעור משוחזר יוקרתי * עריכה מקצועית

הפצה ראשית: רח' בירנבוים 26 בני ברק

הבונים

קבלו רשום ניסיון 30 שנה.

- תוספות בניה • קוטג'ים
- שלד בנין
- הרחבת מבנים • תמ"א 38

טלפקס: 03-9074466
פלאפון: 052-5791571

בניסיון טלון - כחוח טלון

"בתפארת תימא"

העריכה מקצועית, העיצוב יוקרתי, הספרים מוגהים היטב!

<p>סידור "עוז והדר" שחרית</p> <p>שמי, מפואר באותיות גדולות</p> <p>דיזאן "אנשים זמירות" מפואר +</p> <p>מגן פלטיק</p> <p>קידושים והבדלות</p> <p>תהלים "אבי משה" עם תוספות</p> <p>מרבנות</p>	<p>מועדי ה' ג' חלקים: סוכות, פסח ושבעות</p> <p>"רביד הוב" ימות השנה</p> <p>"רביד הוב" ימות השנה פורמט כיס</p> <p>ס' "רביד הוב" ו' חלקים.</p> <p>"א"ה בקרוב!</p> <p>"בת מלך" שאמי, סידור מפואר לבנות</p>	<p>ומהדורת כריכת פלטיק</p> <p>"בת מלך" בלדי, תכלאל</p> <p>מפואר לבנות - בקרוב</p> <p>מהדורה חדשה</p> <p>אור מהר"ץ שאמי ימות</p> <p>השנה ס' ה' חלקים שאמי</p> <p>כריכת עור מפואר</p> <p>זכור לאברהם ב' חלקים:</p> <p>ראש השנה ויום כפור</p>	<p>סט אור מהר"ץ בלדי גדול</p> <p>סט אור מהר"ץ בלדי בינוני</p> <p>סט תכלאל "אבות ובנים"</p> <p>תכלאל "אבות ובנים" ימות</p> <p>השנה בלדי פורמט כיס</p> <p>תכלאל "פרי צדק" שחרית</p> <p>בלדי פורמט כיס. מהדורת</p> <p>למניחה + מגן פלטיק</p>
---	---	--	---

הפצה ראשית: שיווק בדיור ישר! טלפון: 052-3-464-727

צילום אירועים

"את האירוע שלכם אף אחד לא ישכח"

אפשרות למגנטיים

יוסף צדוק

טל. 054-4258735

החצר התימנית

פתוחה לאקרסול

החצר התימנית

הסניפים בתיאום מראש

שוחם שוחם: 052-2209505

ציון גולן

תלן, סידור, לזרחי

ריקודים נפרדים

טל. להזמנות: 08-8506767

שירותי מחשוב

שירותי מעבדה

תיקונים בבית הלקוח

ציוד היקפי למחשבים

רח' הנביאים 33, פתח תקוה

טל. 03-9339626

מירב קרני

איפור נלה וערב

אפשרות הגעה למקום

052/8498645

דרוש/ה איש / אשת שטח

בעל/ת כישרון ומוטבציה במכירת שטחי פרסום

תקשורת בין אישית טובה

תנאים טובים

אפשרות קידום למתאימים

052-3-464-727

אוצר הקלטות של מארי סאלם כהן יצ"ו

מגילת אסתר	תפילות יום הכפורים	150 פרקי תהלים
1 דיסק 25 ₪	3 דיסקים	1 דיסק MP3
מגילת בני חשמונאי	2-75 ₪	2-150 ₪
1 דיסק 25 ₪	שלוש מגילות	חמשה חומשי תורה
מגילת איכה	6 דיסקים	60 דיסקים
1 דיסק 25 ₪	2-150 ש"ח	750 ₪

הפצה ראשית: יחיאל כהן 050-6223031

[בשולי הדברים]

מועצות גדולי התורה מכל הזרמים החצרות והעדות, התכנסה בימים אלו לדיון בנושא המלצות 'ועדת שקד' הנוגעות לגיוס בני הישיבות עם סנקציות פליליות.

ואלה המכונסים, מועצת גדולי הדור של 'דגל התורה' המייצגת את הליטאים. מועצת גדולי הדור של 'אגודת ישראל' המייצגת את עשרות הצרות החסידיים. מועצת חכמי התורה של ש"ס, המייצגת את עדות הספרדים, הונגריים, המרוקאים ושאר הנמצאים בקטגוריה זו.

ולעדה המונה כ-350,000 תימנים, אין ייצוג! מרן הגאון הגדול הרב שמעון בעדני שליט"א, החבר במועצת חכמי התורה אמנם מוצאו תימני, אך אינו מעורה בקהילות התימנים, וגם לא היה מעורה מאז קטנותו. פעילותו התורנית הרחבה של הגר"ש בעדני במשך עשרות שנים, נסובה בעיקר סביב הספרדים, אשריהם שזכו:

אילו השכלנו להעלות על 'ראש שמחתנו' את גדולי התורה בעדנתו, אפשר ולמועצת גדולי התורה של יהדות תימן, היה מקום מסביב לשולחן הדיונים החשובים.

אך קיימת תקווה, שבקרוב תכשר השעה ומועצת גדולי התורה לקהילות התימנים, אשר כבר הוקמה לפני כ-5 שנים, וחברים בה עשרות גדולי תורה בעדנתו, תחדש את פעילותה להרמת קרן העדה בתוך קהילות ישראל.

במקביל צריך 'שהמועצת' תעבור ריענון, ובין חבריה תקבע נציגות לרוב ככול המחוזות: צנענים, רדאעיים, שרעביים, בידניים, הבנים, דמארים ועוד, ואפילו נציגות לבני הקהילה העדנית תימנית.

להבהרה, מסיבות גלובליות אסטרטגיות, ומהיות עיר הנמל עיר שוכנת על ציר ימי חשוב ביותר, נקבע בשנת 1937 מעמדה הבינלאומי של עיר הנמל התימנית ערן, כמושבת כתר בריטית, וכל זה כ-20 שנים קודם עליית 'על כנפי נשרים' לארץ ישראל.

ברבות השנים קודם העלייה לארץ ישראל, הצטרפו אל תושבי עיר הנמל ערן מהגרים מכל העולם, בהם יהודים מהודו, אתיופיה, עירק ואף יהודים תושבי הערים הפנימיות בתימן, כמו שרעב ועוד. וכל אלה המהגרים מכל קצות העולם ומתימן, הקימו משפחות בעיר מולדתם החדשה, והם רוב מנינה של בני קהילת ערן התימנית.

לאחר תפיסת השלטון ע"י הבריטים, תושבי העיר התימנית ערן, מוסלמים כיהודים, קיבלו דרכון אנגלי.

לאחר העלייה, חלק מתושביה היהודים של עיר הנמל ערן, הגדירו עצמם כאנגלים - בריטים.

שנים רבות בארץ ישראל לאחר העלייה, רבים מבני הקהילה העדנית שמרו על ריחוק וניתוק מהעדה התימנית, כביכול לא שייכים, לא תימנים.

היום רבים מבני הקהילה העדנית, חשים עצמם שייכים לעדה התימנית הגדולה והכוללת. וכשם שקיימים קהילות צנעא, בידא, שרעב, רדאע ועוד, כך גם קיימת קהילת ערן בתוך העדה התימנית. אין הצדקה לניתוק ולפירוד. ללא התנשאות עדתית וחשבונות פוליטיים.

לכן ראוי שתהיה נציגות ב'מועצת', גם לבני הקהילה העדנית החשובה. עד עתה לא השכלנו לצקת תוכן ממשי ל'מועצת'. חשוב, ש'המועצת' של קהילות התימנים תשמור על עצמאות, ואף תהיה מנותקת מכל ויקה או כפיפות לאחת מהמועצות הקיימות, ובוודאי שלא נסמכת לאחת מהן.

ישנם עסקנים פוליטיים מובהקים, המבקשים לסלול את דרכם הציבורית ולצבור הון פוליטי ובוחשים בנושא זה.

חשוב שהמקורבים לרבנים יהיו ערים לנושא.

יש כאלה המארגנים כינוסי רבנים, ואפילו יוצאים עם החלטות, אך למרבה האכזבה לא מעמידים בראש הכינוסים רב שיהיה ראש ומנהיג, מכך יוצא שהעסקנים הם הראשים המנסחים את ההחלטות, אוי לבושה ואוי להרפה!

תמיד היו עסקנים מהעדה אשר פעלו במפלגות השונות ופעילותם העצמאית הייתה מבורכת.

אך יש כאלה אשר המנצלים בציניות את החלל המנהיגותי הקיים.

נהגת גדולי הדור כאשר טיטול לידיה את עול המנהיגות, תעשה סדר בעניין ושלוש לכל העסקנים!

יהדות אל מול כל העולם

< המשך מעמ'4

שנאה ותהום של גיהנום פעור ביניהם. השנאה של בני הדת החילונית לדתיים חתרניים בלי אבחנה, והשפעתה על כלל הציבור, באמצעות התקשורת הגשלת על ידם, נוסקת לגבהים. מי שמחפש מסגרת רציונאלית לאירועים ולשנאה - אז אין.

מי שתולה את השנאה בהימנעות מגיוס או בשוויון בנטל הכלכלי, התבדה. והרי הדתיים לאומיים שותפים בנטל הצבאי ובכלכלה, ברמות הגבוהות ביותר בחברה הישראלית - השנאה לדתיים הלאומיים החרדליים, במלוא עוזה! - ורק זו השנאה מתחרה בשנאה לחרדים!

הגיע הזמן לומר את האמת - נוכח!

השנאה אינה ניתנת לריכוך, לא על ידי ארגונים קיקיונים פשרניים כארגון רבני הלל (מי אלה?) וארגון צה"ר וגם לא צו פיוס שהיוקם גדול לאין ערוך מתועלתם. חלק מאלה אם לא כולם, חושאים אף הם בחטא השנאה לחרדים!

ובהפוך, ריקוד המה יפית של ראשי צה"ר לפני התקשורת והניסיונות למצוא חן במרחב הציבורי, מחוקים את הלוחמים בדת מהשמאל הפוגעים בשולי המחנה!

גדולי הדור במגזר החרדי היו מוכנים להערכתי לפשרות בנושאים רבים, אך בהכמתם יודעים הם את האמת.

המלחמה התרבותית בארץ ישראל היא על הזהות היהודית המקורית!

שנים וחברי כנסת מצהירים בריש גלי: מטרת הישויוון בנטל' להוציא את הצעירים מכלא הישיבות! עפר לפיהם!

מבחינת גדולי הדור שחורים וסרוגים כאחד, המלחמה היא על התורה ושלמות הקהילה היהודית. בנושאים אלו, אין ולא יהיו פשרות!

הכת החילונית השלטת במדינה 'מאמינה באמונה שלימה' שעם דתיים 'לייטי' הם הצליחו בעבר ויצליחו גם בעתיד להסתדר!

הקהילות החרדיות והחרדליות הגדולות, מהוות לדעתם איום ממשי על חיהם בישראל הילנית ודמוקרטית.

צריך וחשוב להדגיש:

היום כולם מבינים, מגמת השמאל, היא לא ברצונם לשפר את רווחתם של המוני החרדים ה'נמקים ברעב'. הישויוון בנטל 'הוא מנוף ליישום שאיפתם - להיות גם החרדים והחרדליים - עם ככל העמים.

החזרה בתשובה והתחזקות דת מאיימים על אורחות חייהם המופקרים, מהיותם חיים ללא חשבון וללא גבולות ערכיים ומוסריים.

ימי שנותיה של זו השנאה - אלפי שנים. זו השנאה שלי עמי הארץ, יכדה כרוכה עם התורה במעמד הר סיני.

למתבונן המשכיל, המכיל את גודש האירועים הגלויים והנסתרים, מסקנתו אחת - התהליכים בעם ישראל לא שגרתיים ואי אפשר שכך ימשך.

מתבוללים ושואני דת היו בכל הדורות, אך היום למרבה האסון השעה משחקת לאלו המבקשים לחולל תנועת הישמעות בתוך עם ישראל.

אם בעבר הניסיונות להתבוללות היו בשולי המחנה, היום הניסיונות קשים גם בבית כל אחד ואחד מאתנו.

במבט על מכלול כל האירועים בארץ ובעולם, אשר נראה לאחר ייאוש, בנקודת זמן זו נפנה מבטנו למעלה, אל מי שאמר והיה העולם, הוא ירפא שברינו וישיב אבות על בנים לגבולם.

מבצע מדהים!

תפילין מהודרות

מועבר להמלה גסנה

העסקה כוללת:

- פרודות עד הסוף
- רצועות שחורות שני צדדים עבודת יד
- בדיקת גברא (ידני) ומחשב לפרשיות
- הפרשיות נכתבות ע"י חרדי בן העדה

בהמלצת גדולי רבני תימן!

מחיר ללא מחרות
רק ~~2,450~~
1,950
ש"ח

קונוס לרכי תפילין מהודרות!

רק ~~450~~
450
ש"ח

- טלית תימנית מהודרת (מס' 50)
- כולל רשת ופתילים: ~~440~~ ₪
- כיסוי מפואר לטלית ותפילין: ~~150~~ ₪
- רקמת אותיות (עד 10 אותיות): ~~40~~ ₪
- כיסוי פלסטיק שקוף לטלית
- סידור מפואר מהדורת כים (הנוסח לבהירה)

שיזוק
ישיר

שירות משלוחים בכל רחבי הארץ
משלוחים בגוש דן, ללא תשלום נוסף!

050-9000-134